

Metodologia i Tècniques de Recerca Social

Codi: 44034

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313228 Política Social, Treball i Benestar	OB	0	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Dafne Muntanyola Saura

Correu electrònic: Dafne.Muntanyola@uab.cat

Equip docent

Pedro López Roldán

Joan Miquel Verd Pericàs

Sheila González Motos

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Prerequisits

És recomanable després d'aquest mòdul cursar el Mòdul Mètodes Avançats de Recerca Social (MARS), si l'objectiu del TFM és també desenvolupar i ampliar el coneixement dels mètodes de recerca aplicats en les ciències socials.

També és recomanable poder llegir en anglès articles acadèmics.

Objectius

La Metodologia i Tècniques de Recerca Social (MTRS) té com a objectiu que l'alumnat adquireixi el coneixement metodològic requerit per dur a terme màster i completar el treball final de recerca (TFM). És a dir, es tracta que els estudiants siguin capaços d'assolir les competències per tal de dur a terme una petita recerca, dissenyar un projecte d'intervenció social o realitzar una petita avaluació d'alguna política. L'alumnat aprendrà a justificar l'objecte d'estudi, definir el marc conceptual i el disseny metodològic i utilitzar correctament les tècniques qualitatives i quantitatives adients per generar la informació pertinent i analitzar-la.

D'una banda, es proporcionarà les eines bàsiques per la investigació empírica, sigui de tipus cualitativa o quantitativa, o de manera combinada. Es revisaran els elements centrals d'un projecte de recerca: com fer una bona pregunta de recerca, com formular objectius i hipòtesis de treball a partir de la revisió teòrica i així definir la problemàtica sociològica, i com fer un disseny adequat. D'altra banda, es farà una revisió general del panorama existent de mètodes quantitius i qualitius. L'alumnat aprendrà a reconèixer i reflexionar críticament els fonaments epistemològics i teòrics d'aquests mètodes, i adquirirà els coneixements tècnics necessaris per aplicar-los i realitzar una anàlisi sociològica rigurosa i de qualitat. Aquests objectius generals es complementen amb 4 d'específics:

1. Proporcionar els conceptes bàsics per formular una pregunta de recerca fonamentada en el coneixement teòric existent a partir de la recerca publicada.

2. Facilitar els coneixements i les normes per formular objectius i hipòtesis rellevants, concises i contrastables.
3. Donar el coneixement per desenvolupar un disseny d'investigació adequada, sigui en una orientació quantitativa, qualitativa o mixta.
4. Presentar la metodologia qualitativa o quantitativa adequada per la obtenció i l'anàlisi de les dades.

Competències

- Dissenyar i dur a terme projectes de recerca sobre els àmbits de treball, gènere i polítiques socials fent servir tècniques de recerca qualitativa i quantitativa avançades.
- Proposar solucions innovadores i empenedores en el seu camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Fonamentar un problema i les hipòtesis d'investigació i proposar un disseny pertinent.
2. Interpretar, aplicar i identificar les repercussions dels diferents paradigmes metodològics i els seus mètodes específics de recerca social, per al model i el disseny d'investigació i, en particular, per a l'elaboració d'un disseny mixt.
3. Proposar solucions innovadores i empenedores en el seu camp d'estudi.
4. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
5. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
6. Utilitzar els programes informàtics que permeten analitzar els resultats que corresponen a cada un dels mètodes i les tècniques implementats.
7. Utilitzar i gestionar informació bibliogràfica i recursos informàtics en l'àmbit d'estudi.

Continguts

Els continguts del mòdul s'estructuren a partir de tres blocs temàtics:

1. Disseny de la investigació [DIR] (professores Dafne Muntanyola i Sheila González) (16 hores)

L'objectiu general d'aquest bloc és iniciar l'alumnat de doctorat al món de la investigació en ciències socials. Es vol plantejar una reflexió al voltant de què significa investigar en les ciències socials. Els interessos primordials del bloc s'orienten cap a la clarificació de les exigències bàsiques de la metodologia científica, els conceptes i instruments de la recerca aplicada a l'anàlisi de la realitat social i les rutines i habilitats instrumentals bàsiques que permeten desenvolupar correctament l'activitat investigadora. L'organització del bloc anirà orientat, doncs, a fer explícits quins són els elements centrals que permeten fer recerca sociològica, així com transmetre a l'alumnat els coneixements necessaris per construir un objecte de recerca o diagnòstic i preparar el corresponent disseny d'investigació. En aquest sentit, resulta imprescindible conèixer les principals fonts d'informació i documentació científica, adquirir els hàbits bàsics d'investigació en les ciències socials, i aprendre un estil de treball rigorós, capaç de combinar l'ús de criteris reconeguts per part de la comunitat científica amb la creativitat personal. Les 16 hores del bloc es divideixen en 4 sessions que inclouen els continguts següents:

TEMARI

1. Conceptes bàsics de la investigació (4 hores)

Què és un problema sociològic?

Posicionament de l'investigador

Etales de la investigació

La intervenció social

2. El procés d'investigació enciències socials (4 hores)

L'elecció i pertinença del tema. La formulació del problema i de les primeres preguntes.

L'exploració. Recollida i sistematització de la informació.

Elaboració de l'estat de la qüestió. Definició de la problemàtica. El reconeixement de la tradició disciplinar.

Objectius.

3. El model d'anàlisi i el disseny d'investigació. (4 hores)

El model d'anàlisi. Definició de conceptes clau. Delimitació de les hipòtesis de la investigació.

El disseny d'investigació: Mètodes quantitius, qualitius i mixtos.

El diagnòstic inicial i el disseny d'un programa d'intervenció

4. L'avaluació d'una política pública (4 hores)

Què avaluem?

Per què avaluem?

Com avaluem?

Disseny d'avaluació i tipologia d'avaluacions

Metodologia d'avaluació: fases i instruments

Resultats de l'avaluació

Es donaran diverses referències bibliogràfiques relatives a cada sessió del bloc però es recomana seguir el següent manual:

Quivy, Raymond; Van Campenhoudt, Luc (2005/1988): *Manual de recerca en ciències socials*. Mèxic: Limusa.

2. Anàlisi qualitativa [AQL] (professor Joan Miquel Verd) (8 hores)

Aquest bloc ofereix una panoràmica i els coneixements bàsics de quatre dels mètodes qualitius de recollida de dades més fonamentals en les ciències socials, com són l'entrevista qualitativa, el grup de discussió, l'anàlisi de documents i l'observació. A més, es pretén també oferir els coneixements bàsics per al correcte i rigorosa anàlisi de les dades qualitatives. Per a això, es presentaran dos dels mètodes d'anàlisi de dades qualitatives més usats, com són l'anàlisi de contingut qualitatiu i l'anàlisi del discurs.

Els objectius del bloc són quatre. El primer és que l'alumnat conegui les principals variants existents dels esmentats mètodes. El segon consisteix en que l'estudiant aprengui a seleccionar el mètode i la seva variant més adequada en funció de l'objecte d'estudi i les possibilitats pràctiques. El tercer objectiu és que l'alumnat adquireixi els coneixements tècnics suficients de cada mètode per usar-los correctament i, amb això, pugui recollir dades qualitatives vàlids i de qualitat. Finalment, també es té com a objectiu que l'estudiant conegui els dos mètodes d'anàlisi de dades qualitatives esmentats perquè, amb això, pugui dur a terme interpretacions vàlides i sustentades per les dades.

TEMARI

1. Les decisions del disseny qualitatiu

La pregunta de recerca i el tipus d'informació que es cerca

El camp i la mostra en la recerca qualitativa

El tipus d'informació que proporcionen el diferents mètodes qualitius

2. L'entrevista qualitativa

Fonaments i característiques generals

Selecció de la mostra i tipus d'entrevistes

El guió i aspectes del desenvolupament

Potencialitats i límits

3. El grup de discussió

Fonaments i característiques generals

Composició i nombre de grups

El guió i aspectes del desenvolupament

Potencialitats i límits

4. L'observació

Fonaments i característiques generals

Tipus d'observació i de registre de dades

Potencialitats i límits

5. L'ús de documents

Definició i característiques generals

La selecció del tipus i el corpus de documents

Potencialitats i límits

6. L'anàlisi de dades qualitatives

L'anàlisi qualitativa de continguts

L'anàlisi de discurs

Es donaran diverses referències bibliogràfiques relatives a cada un dels quatre mètodes de recollida de dades tractades, però la referència bibliogràfica bàsica serà:

Verd, J.M; Lozares, C. (2016). *Introducción a la investigación cualitativa. Fases, métodos y técnicas*. Madrid: Síntesis.

3. Anàlisi quantitativa [AQN] (professor Pedro López) (8 hores)

L'objectiu general d'aquest bloc és oferir una panoràmica aplicada de les diferents tècniques d'anàlisi de dades quantitatives i tractar les tècniques més bàsiques d'anàlisi de dades estadístiques univariants i bivariants. Aquest conjunt de tècniques d'anàlisi més fonamentals faciliten establir les bases conceptuals de l'anàlisi quantitativa de dades permetent posteriorment aprofundir en el seu coneixement i l'extensió del coneixement cap als procediments d'anàlisi més complexos de caràcter multivariable. L'assignatura donarà la fonamentació de la selecció de tècniques tractades, amb una orientació molt aplicada i amb l'objectiu que l'alumnat adquireixi els elements suficients perquè pugui utilitzar el coneixement d'aquestes tècniques en la seva recerca. Es tractaran els principals conceptes d'estadística descriptiva i inferencial, el temade la mesura

en ciències socials, una panoràmica classificatòria de les diferents tècniques d'anàlisi quantitativa i les tècniques d'anàlisi univariàble i bivariàble (anàlisi de taules de contingència, anàlisi de variància i anàlisi de regressió).

La formació comporta dos elements que són necessaris per al seu seguiment i per al seu aprofitament. El primer és el coneixement i la utilització dels imprescindibles instruments matemàtics i estadístics per a l'anàlisi; la informació corresponent es donarà de forma bàsica i equilibrada per a la formalització d'aquests procediments però on l'objectiu principal és la comprensió i interpretació de la informació que generen per a la realització d'un estudi aplicat. El segon és la utilització del programari estadístic R que permetrà il·lustrar i aplicar els coneixements relatius als diferents procediments d'anàlisi.

Es donaran diverses referències bibliogràfiques relatives a cada tècnica d'anàlisi presentada però se seguirà un manual principal publicat en obert amb tot el material teòric i pràctic que se seguirà durant el curs:

López-Roldán, P.; Fachelli, S. (2015). Metodología de la Investigación Social Cuantitativa. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Dipòsit Digital de Documents, Universitat Autònoma de Barcelona. 1a. edició.

<http://ddd.uab.cat/record/129382> <http://pagines.uab.cat/plopez/content/manual-misc>

TEMARI

1. Introducció a l'anàlisi de dades quantitatives

Presentació del bloc: continguts, dinàmica i avaluació

Les tècniques d'anàlisi quantitatives en els models i dissenys d'anàlisi

Conceptes generals i classificació de les tècniques

2. Anàlisi dades amb una variable

Distribució de freqüències i representacions gràfiques

Característiques d'una distribució de freqüència

Anàlisi exploratòria de dades

Fonaments d'estadística inferencial

3. Anàlisi de taules de contingència

Presentació i lectura d'una taula de contingència

Anàlisi de la relació entre variables: independència i associació

4. Anàlisi de comparació de mitjanes i anàlisi de variància

Anàlisi descriptiva i inferencial en la comparació de mitjanes

L'anàlisi de variància unifactorial

5. L'anàlisi de regressió lineal

Concepte, mesura i representació de la correlació

L'anàlisi de regressió simple

Metodologia

El mòdul combinarà classes magistrals de caràcter participatiu amb seminaris de discussió de lectures, exercicis pràctics i sessions a l'aula d'informàtica. Les classes buscaran la participació de l'alumnat aportant

temes per a la discussió i exemples provinents de l'experiència de recerca del professorat. En tots els blocs temàtics el professorat proporcionarà material empíric adequat perquè sigui analitzat amb els procediments corresponents a cada bloc, també es demanarà a l'alumnat que sigui capaç d'analitzar les seves pròpies dades, ja siguin produïdes per ells mateixos, ja siguin dades secundàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	40	1,6	2, 5
Exercicis d'autoimplicació a l'aula per consolidat coneixements de les lectures i els classes	20	0,8	1, 2, 4
Tipus: Supervisades			
Tutories de seguiment dels treballs	5	0,2	1, 3, 4
Tipus: Autònomes			
Realització dels lliuraments de disseny o intervenció, mètodes qualitatiu i mètodes quantitativus	44	1,76	1, 2, 6, 7

Avaluació

BLOC 1. Disseny de la investigació [DIR]

L'avaluació del bloc requerirà la realització d'un treball pràctic de disseny metodològic. Es demanarà un projecte de recerca sociològica, o bé la formulació d'un programa d'intervenció. En el primer cas, es demanarà la formulació d'un treball de recerca sociològic bàsic amb la corresponent pregunta de recerca, construcció d'una problemàtica general i específica amb revisió teòrica i redacció d'objectius, i esbós de model d'anàlisi. En el segon cas, es demanarà un diagnòstic de la situació, la fonamentació teòrica de la investigació, un pla d'intervenció i un disseny de l'avaluació del programa. En els dos casos, es demanarà un disseny metodològic que inclogui la tria i la justificació d'eines qualitatives, quantitatives o mixtes d'acord amb l'objecte d'estudi construït. El treball final serà una presentació oral grabada en vídeo de 10-15 minuts, que inclogui totes les etapes de recerca o d'intervenció demanades més la bibliografia.

BLOC 2. Anàlisi qualitativa [AQL]

L'avaluació del bloc requerirà la realització d'un treball pràctic que consistirà en plantejar una recerca de caràcter qualitatiu en la que caldrà explicitar i justificar les principals decisions del disseny. Concretament caldrà: 1) identificar la informació empírica d'interès atesa la pregunta d'investigació inicial; 2) delimitar el camp d'anàlisi i identificar les unitats de les que es voldrà obtenir informació; i 3) identificar els mètodes i procediments per obtenir i analitzar la informació obtinguda. Totes aquestes decisions s'hauran de justificar en funció de l'objecte d'estudi, l'objectiu de recerca i les hipòtesis o les preguntes específiques d'investigació. El treball tindrà una extensió d'entre 4 i 5 pàgines (unes 2000 paraules) de redacció, sense comptar els annexos.

BLOC 3. Anàlisi quantitativa [AQN]

L'avaluació del bloc requerirà la realització d'un treball pràctic d'anàlisi de dades. A partir de considerar les relacions entre dues variables es tracta d'analitzar-les mitjançant un d'aquests tres procediments d'anàlisi bivariable tractats en l'assignatura: anàlisi de taules de contingència, anàlisi de variància o anàlisi de

regressió. El treball es presentarà donant compte de la formulació d'un model sociològic bàsic amb el corresponent enunciat de les hipòtesis de relació entre les variables i la posterior contrastació amb l'anàlisi i interpretació de les dades. El treball tindrà una extensió màxima de 7 pàgines (unes 2500 paraules) de redacció, inclosos els gràfics i taules elaborats, a més de la bibliografia i l'annex.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercici d'aplicació de mètodes qualitatius	25%	20	0,8	2, 3, 4, 5, 7
Exercici d'aplicació de mètodes quantitatius	25%	20	0,8	2, 3, 6, 7
Presentació d'un projecte de recerca o programa d'intervenció	50%	1	0,04	1, 4, 5

Bibliografia

. Londres: Sage.

Alasuutari, Pertti; Bickman, Leonard; Brannen, Julia (eds.) (2008). *The Sage Handbook of Social Research Methods*. Thousand Oaks, California: Sage.

Alvira, Francisco; Serrano, Araceli (2015): "Diseños y estrategias de investigación social". En Manuel García Ferrando, Francisco Alvira, Luis E. Alonso y Modesto Escobar (comps.): *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: Alianza Editorial, pp. 76-109. 4ª edición.

Beaud, Stéphane; Weber, Florence (2003). *Guide de l'enquête de terrain*. Paris: La Découverte.

Becker, Howard (2013). *Trucos Del Oficio. Cómo conducir su investigación en Ciencias Sociales*. Buenos Aires- México: Siglo XXI.

Bericat, Eduardo (1998): *La integración de los métodos cuantitativo y cualitativo en la investigación social*. Barcelona: Ariel.

Blaikie, Norman (2009): *Designing social research. The logic of anticipation*. Cambridge, Reino Unido: Polity Press. 2ª edición.

Boréus, Kristina; Bergström, Göran (2017) *Analyzing text and discourse. Eight approaches for the social sciences*. London: Sage.

Bourdieu, Pierre; Chamboredon, Jean-Claude; Passeron, Jean-Claude (1976/1973): *El oficio de sociólogo. Presupuestos epistemológicos*. Madrid: Siglo XXI.

Bryman, Alan (1988): *Quality and Quantity in Social Research*. Londres: Unwin-Hyman.

Bryman, Alan (2012): *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press. 4ª edición.

Cea d'Ancona, María Ángeles. (2012). *Fundamentos y aplicaciones en metodología cuantitativa*. Madrid: Síntesis.

Cicourel, Aaron (2011/1964): *Método y medida en sociología*. Madrid: Centro de Investigaciones sociológicas.

Corbetta, Piergiorgio (2007). *Metodología y técnicas de investigación social*. Madrid: McGraw Hill. 2ª edición

Creamer, Elizabeth G. (2018). *An Introduction to Fully Integrated Mixed Methods Research*. Londres: Sage

- Creswell, John W.; Poth, Cheryl N. (2018). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Thousand Oaks, California: Sage. 4ª edición.
- Creswell, John W. (2014): *Research design. Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Thousand Oaks, California: Sage. 4ª edición.
- Denscombe, Martyn (2007): *The good research guide for small-scale social research projects*. Maidenhead: Open University Press. 3ª edición.
- Domínguez, Màrius; Simó, Montserrat (2003). *Tècniques d'Investigació Social Quantitatives*. Edicions de la Universitat de Barcelona. Col·lecció Metodologia, 13.
- Flick, Uwe (2009): *An Introduction to Qualitative Research*. Londres: Sage. 4ª edición
- Ibáñez, Jesús (2015/1986): "Perspectivas de la investigación social: el diseño en las tres perspectivas". En Manuel García Ferrando, Francisco Alvira, Luis E. Alonso y Modesto Escobar (comps.): *El análisis de la realidad social. Métodos y técnicas de investigación*. Madrid: Alianza Editorial, pp. 42-75.
- Ivàlua (2009). *Guía práctica 1 - Cómo iniciar una evaluación: oportunidad, viabilidad y preguntas de evaluación*. Colección Ivàlua de guías prácticas sobre evaluación de políticas públicas. Barcelona: Ivàlua
- Kahwati, Leila; Kane, Heather (2018). *Qualitative Comparative Analysis in Mixed Methods Research and Evaluation*. Londres: Sage.
- King, Gary; Keohane, Robert O.; Verba, Sidney (1994) *Designing Social Inquiry. Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Kvale, Steinar (2007) *Doing interviews*. Londres: Sage.
- Lareau, Annette. (1996). "Common Problems in Fieldwork: A Personal Essay". In Lareau, Annette. & Shultz, Jeffrey. *Journey through Ethnography. Realistic accounts of fieldwork*. Boulder: Westview Press.
- López-Roldán, Pedro; Fachelli, Sandra (2015). *Metodología de la Investigación Social Cuantitativa*. Bellaterra (Cerdanyola del Vallès): Dipòsit Digital de Documents, Universitat Autònoma de Barcelona. 1a. edición. <http://ddd.uab.cat/record/129382> <http://pagines.uab.cat/plopez/content/misc>
- Marradi, Alberto; Archenti, Nélica; Piovani, Juan Ignacio (2018) *Manual de metodología de las Ciencias Sociales*. Buenos Aires: Siglo XXI Editora Iberoamericana
- Maxwell, Joseph A. (2012) *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. Thousand Oaks, California: Sage. 3ª edición
- Quiñones, Mariela; Supervielle, Marcos; Acosta, María Julia (2015) *Introducción a la sociología cualitativa. Fundamentos epistemológicos y elementos de diseño y de análisis*. Montevideo: Ediciones universitarias
- Quivy, Raymond; Van Campenhoudt, Luc (2005/1988): *Manual de investigación en ciencias sociales*. México: Limusa.
- Ragin, Charles C.; Amoroso, Lisa M. (2011): *Constructing social research*. Thousand Oaks (Cal.): Pine Forge Press.
- Reichertz, Jo (2014): "Induction, deduction, abduction". En Uwe Flick (ed.): *The Sage Handbook of qualitative data analysis*. Londres: Sage, pp. 123-134.
- Sautu, Ruth et altri (2005). *Manual de metodología. Construcción del marco teórico, formulación de los objetivos y elección de la metodología*. Buenos Aires. CLACSO. Disponible en: <http://bibliotecavirtual.clacso.org.ar/ar/libros/campus/metodo/metodo.html>
- Seale, Clive (2012). "Validity, reliability and the quality of research". En Clive Seale (ed.): *Researching Society and Culture*. Londres: Sage, pp. 528-543. 3ª edición.

Valles, Miguel S. (1997). *Técnicas cualitativas de investigación social. Reflexión metodológica y práctica profesional*. Madrid: Síntesis.

Vasilachis de Gialdino, Irene (coord.) (2019) *Estrategias de investigación cualitativa: Volumen II*. Barcelona: Gedisa. Mason, Jennifer (2002): *Qualitative Researching*. Thousand Oaks, California: Sage. 2ª edició.

Verd, Joan Miquel; López-Roldán, Pedro (2008): "La eficiencia teórica y metodológica de los diseños multimétodo". *Empiria. Revista de Metodología de Ciencias Sociales*, 16: 13-42.

Verd, Joan Miquel; Lozares, Carlos (2016). *Introducción a la investigación cualitativa. Fases, métodos y técnicas*. Madrid: Síntesis.

Yin, Robert K. (2014): *Case study research. Design and methods*. Thousand Oaks (Cal.): Sage. 5ª edición

Programari

S'emprà el programari SPSS i s'introduirà exemples del programari ATLAS.ti a classe.